

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund

Postadresse: Postboks 2935 Solli, 0230 Oslo. E-post: nffl@friskoler.no
Tlf.: 94 85 94 52 - 92 60 86 84 Fax: 22 56 02 96

Ålesund/Oslo 05.06.08

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep, 0030 Oslo
Epost: postmottak@kkd.dep.no

Att.: Sølvi Aalbu

Høringsuttalelse til rapporten "Kulturhåndverk - avtrykk fra fortiden, uttrykk for øyeblikket, grunnlag for framtiden"

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund organiserer flere skoler med det felles kjennetegn at de er kulturbærere og forvaltere av kulturarv innenfor sine fagområder. Blant våre medlemmer finnes for eksempel skolene

- Norsk senter for bygdekultur – med opplæring innen gamle byggeteknikker og annet tradisjonelt håndverk, inkl. treskjærerutdanning
- Plus-skolen i Gamlebyen – med skomakerutdanning samt utdanninger innen gullsmedhåndverk og tekstildesign
- Østfold Møbelsnekkerskole – med kvalitetshåndverk innen møbelsnekring og design
- Ålesund kunstfagskole – med opplæring innen klassiske malingsteknikker, fresco og glassdesign

NFFL organiserer dessuten flere skoler innen kultur- og idrettsområdet, som hver for seg er kulturbærere innenfor sitt kulturområde og for det geografiske området skolene ligger. Mer informasjon finnes på vår hjemmeside www.friskoler.no

Vedr. rapporten "Kulturhåndverk – avtrykk fra fortiden, uttrykk for øyeblikket, grunnlag for fremtiden" vil vi uttrykke følgende:

Generelt:

NFFL vil uttrykke glede over at denne rapporten er kommet nå, i en tid med store endringer i utdannings- og læreplanssystemer. I et utdanningsperspektiv er det svært viktig at fokuset på tradisjonsbasert og kulturelt forankret kompetanse opprettholdes. Kunnskapsløftet har, naturlig nok, vært opptatt av å skape fleksibel og funksjonell kompetanse i forhold til de store nasjonale utfordringene. Dermed har den mer kulturbaserte kompetansen kommet i skyggen. Mange tradisjonelle håndverk har ramlet ut av læreplanene, og rekrutteringssystemet for lærere og mestere har ikke ivaretatt behovene for den tradisjonsbaserte kompetanseoverføringen.

Det er vårt håp at denne rapporten kan bidra til å snu denne utviklingen.

I - BAKGRUNN OG UTFORDRINGER

Vi slutter oss til situasjonsbeskrivelsen og analysen i denne delen av rapporten. Vi viser til beskrivelsen under kapitlet "Ulike behov", der typiske karrierebehov omtales. Det er også vårt inntrykk at mennesker, når de har levd en stund, får økt interesse for kultur- og håndverksverdier. Mange har et ønske om å videreutvikle den basiskompetansen de har gjennom sin yrkespraksis. I denne sammenheng er det skuffende at det norske samfunnet har stengt utdanningsdørende med hensyn til rettigheter og studiefinansiering. For det store flertallet av disse "profesjonelle praktikerne" er ikke svaret å starte på et akademisk utdanningsløp. De ønsker et faglig møte med en "mesterressurs" innen det aktuelle kulturområdet – en som kan inspirere, veilede og kvalitetsvurdere det arbeidet som utføres.

NFFL viser til de såkalte "**6A-skolene**" etter privatskoleloven. Dette er et skoleslag som gir "**yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved offentlege vidaregåande skolar**". Dvs. at disse skolene har egne godkjente læreplaner på et vgs nivå. Utdanningsløpet kan være fra ½ til 3 år, på heltid eller deltid.

Skolene har i dag lov å ta inn også "voksne uten rettigheter". NFFL mener at dette skoleslaget bør kunne spille en langt større rolle som kompetansebærere innenfor det samlede kulturområdet. Bl.a. har vi overfor styresmaktene bedt om at læreplaner som er falt ut av Kunnskapsløftet, gjerne også før R-94, må kunne videreføres så lenge det synes å være et marked for dette utdanningstilbudet. Organisasjoner og miljøer som ønsker å overta utdanningene bør kunne gjøre det gjennom 6A-ordningen. Alle 6A-skoler er i prinsippet nasjonale, og dermed vil de kunne stå som faddere også for små og vernverdige fag og tradisjoner.

NFFL har som sitt prinsipielle synspunkt at all utdanning burde være datostemplet. Dvs. at hver innbygger bør ha rettigheter i et livslangt læringsløp. Kompetanse er en like viktig infrastruktur som el-strøm og veier, og derfor må den kontinuerlig vedlikeholdes og fornyes.

I en kultursammenheng mener vi at tilgang på tradisjonsbasert kompetanse er helt avgjørende for om de norske kulturverdiene skal overleve i et økende mangfold.

I omtalen av de ulike utdanningsnivåene skulle vi gjerne sett at rapporten gikk nærmere inn på **fagskolenivået**. I forhold til generell håndverkerfaglig utdanning ligger dette skoleslaget på mesternivået, som det laveste trinnet i det tertiære utdanningsnivået. NFFL mener dette skoleslaget vil kunne bety mye for kompetanseutvikling innen kulturhåndverk, dersom samfunnet ønsker det.

Finansieringsordningen er ennå ikke på plass, men den vil måtte komme. Fagskoleloven skiller ikke mellom offentlige og private eiere, og finansieringen bør derfor kunne bli lik, eller likeverdig, hvis det politiske flertallet ønsker det. Fagskolenes status vil uansett måtte avklares før 2010, da den varslede regionreformen skal tre i funksjon. Ved å innføre en viss prosent med utviklingstilskudd, som del av den samlede statsstøtten, vil skolene få midler til å kunne inngå i partnerskap med lokale og regionale kulturinstitusjoner og miljøer.

NFFL er opptatt av norsk kultur og tradisjon skal fungere innenfor en mangfoldig europeisk utvikling. Vi savner en analyse av kulturhåndverkene stilling i dette perspektivet. Vi kjenner til EUs satsing på kulturindustri, og vi mener at Norge må ha en strategi for å takle denne satsingen. Vi savner en analyse av hvilke muligheter og utfordringer som ligger i økt arbeidsinnvandring og "fri flyt" av kompetanse. Etter NFFLs mening vil dette perspektivet måtte løftes inn i analysen for å få en tilstrekkelig fremtidsretting på handlingsplanen.

II - ANBEFALINGER

NFFL støtter tanken om et overordnet nasjonalt koordinerende organ, så vel som regionale nettverk av kompetansesentra. Vi vil understreke at et kompetansesenter både bør ha en fysisk base i samlinger, verktøy og verkstedlokaler, men også et samarbeid med, eller være samordnet med, relevante utdanningstilbydere.

Vår erfaringer fra skolevirksomhet viser at det vil være av største betydning å tenke helhetlig i forhold til kulturbasert kompetanse.

- Kulturhåndverkerens mesterfunksjon styrkes når denne knyttes til organisert utdanningsvirksomhet.
- Utdanningene bør kunne organiseres likeverdig mellom praktiske og teoretiske læringsformer og arenaer
- Kulturhåndverkere bør få tilgang til en kulturvariant av PPU. Jmf satsingen på kulturfag innen læreutdanning ved Høgskolen i Volda

- Ordningen med 6A-skoler bør videreføres, og tidligere gjeldende læreplaner innen kulturhåndverk må kunne brukes som faglig grunnlag for slike utdanninger.
- Vgs/6A og fagskoler innen kulturfagene bør kunne etablere opplæringskontor innenfor det godkjente utdanningsområdet. Gjerne i samarbeid med museer og andre kulturinstitusjoner.
- Staten bør stimulere høyskoler og kulturfagskoler til å utvikle praksisbaserte Bachelorutdanninger innen kulturhåndverksområdet
- Det bør gis egne tilskuddsordninger til etablering av verksteder som kan benyttes av kulturhåndverkere, museer og skoler. Minst på linje med tilskuddsordningen for regionale kulturbygg.
- I forbindelse med kulturminneåret 2009 bør alle kommuner gjennomføre kartlegging av lokale kulturhåndverk – status, behov og kulturhåndverkernes plassering i lokale næringsplaner etc.

For øvrig støtter vi utredningens anbefalinger, bl.a. om egen stipendordning for kunsthåndverkere.

Hvis det er ønskelig så bistår vi gjerne med vår kompetanse i et videre arbeid med utviklingsarbeid innenfor kulturhåndverksområdet.

For
Norske Fag- og Friskolers Landsforbund

Ragnar Johansen
styreleder